

УДК 796.011:37.037

Оніпченко М.С.¹, Мазуркевич А.В.², Вареник О.М.³

^{1,2} аспірант, Національний університет фізичного виховання і спорту України

³ канд. наук з фіз. вих. та спорту, доцент, Національний університет фізичного виховання і спорту України

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИХ СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції розвитку дитячо-юнацьких спортивних організацій в Україні. Особливу увагу приділено інноваційним методам підготовки, використанню цифрових технологій, фінансовій підтримці та міжнародному співробітництву. Також висвітлено вплив воєнного стану на діяльність спортивних шкіл, адаптацію тренувальних процесів до нових реалій та соціалізацію дітей з використанням засобів фізичної культури і спорту. Дослідження проведено на базі двох дитячо-юнацьких спортивних організацій міста Києва. В опитуванні взяли участь тренери, методисти, директори спортивних установ та старші тренери. Окреслено сучасний стан та перспективи розвитку дитячого спорту в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: дитячо-юнацький спорт, інновації, цифрові технології, фінансування, воєнний стан, соціалізація.

Abstract. The article examines modern trends in the development of youth sports organizations in Ukraine. Special attention is paid to innovative training methods, the use of digital technologies, financial support, and

international cooperation. The impact of martial law on the activities of sports schools, the adaptation of training processes to new realities, and the socialization of children through physical culture and sports are also highlighted. The research was conducted on the basis of two youth sports organizations in Kyiv. Coaches, methodologists, sports institution directors, and senior coaches participated in the survey. The current state and prospects for the development of youth sports in the face of modern challenges are outlined.

Key words: youth sports, innovations, digital technologies, financing, martial law, socialization.

Вступ. Розвиток дитячо-юнацького спорту є важливим елементом фізичного виховання молоді та підготовки майбутніх спортсменів. В умовах глобалізації, технологічного прогресу та соціально-економічних викликів діяльність дитячо-юнацьких спортивних організацій зазнає значних змін. Зокрема, воєнний стан в Україні суттєво вплинули на роботу дитячо-юнацьких спортивних організацій, змінивши підходи до підготовки спортсменів, набору нових вихованців і фінансування спортивної галузі [1]. Серед дослідників, що описують організаційні умови діяльності фізкультурно-спортивних організацій, слід виділити:

Метою даної статті є аналіз сучасних тенденцій у функціонуванні таких організацій, з урахуванням впливу поточної ситуації, та визначення перспектив їх розвитку. Дослідження базується на соціальному опитуванні, проведеному в двох дитячо-юнацьких спортивних організаціях міста Києва, де респондентами виступили тренери, методисти, директори та старші тренери [2].

Основні виклики сьогодення у функціонуванні дитячо-юнацьких спортивних організацій в Україні пов'язані з тими негативними чинниками безпекового характеру, які значною мірою за останні п'ять років вплинули на життя усього українського суспільства. Мова в першу чергу йде про пандемію COVID-19 та воєнними діями, що охопили значну територію України і торкнулися усього українського суспільства. Ці фактори не могли не вплинути і на діяльність дитячо-юнацьких фізкультурно-спортивних організацій.

Метою нашого дослідження стало виявити основні зміни та тенденції, які значною мірою вплинули на роботу цих структур та з'ясувати, як організації реагують на ці виклики і яких заходів організаційного впливу потребують дитячо-юнацькі спортивні організації в майбутньому. Для того, щоб зібрати і систематизувати цю інформацію, нами було проведено опитування фахівців, що прямо, чи опосередковано працюють в системі дитячо-юнацького спорту. Перший етап соціологічного дослідження показав, що основні проблеми, які актуалізувалися з 2020 року є наступні:

Воєнний стан в Україні створив ряд перешкод у діяльності спортивних шкіл [7]:

- набір дітей у секції відновився до довоєнного рівня, проте юнаки у віці до 18 років часто виїжджають за кордон через можливість бути мобілізованими.

- навчальний процес у школах порушений, а деякі батьки обмежують участь дітей в навчально-тренувальному процесі через безпекові загрози;

- часті тривоги значно ускладнюють тренування, та проведення змагань, змушуючи тренерів та організаторів переривати заняття, евакуювати дітей у укриття, що значно впливає на процес планування навчальної роботи [3];

- через труднощі, пов'язані з соціальними наслідками пандемії та війни (зростання серед вихованців частки дітей, що є внутрішньо-переміщеними з окупованих та небезпечних територій, втрата батьками роботи через економічні причини, тощо), загострилися проблеми з ресурсним забезпеченням навчально-тренувального процесу через неможливість батьків та інших зацікавлених осіб достатньо активно брати в ньому участь;

- наслідки пандемії та війни відображаються на морально-психологічному стані дітей та тренерів, що також негативно вплинуло на загальний стан здоров'я населення, в тому числі й дітей та підлітків;

- в більшості видах спорту і в окремих дитячо-юнацьких спортивних організаціях вже відчувається дефіцит педагогічних працівників через мобілізацію тренерів- чоловіків;

- традиційний набір через безпосереднє відвідування тренерами загальноосвітніх шкіл та інших закладів освіти став малоефективним, оскільки значна частина дітей навчається дистанційно або відвідує заняття нерегулярно, змінилися умови допуску тренерів та інших осіб, що займаються набором, на території закладів освіти та безпосереднього спілкування з дітьми [3].

Як показують результати соціологічного дослідження, проведеного серед фахівців, задіяних в системі дитячо-юнацького спорту, найпомітнішими в процесі адаптації системи до наявних викликів стали використання організаційно-управлінських технологій наступного характеру:

- онлайн-змагання стали популярними в окремих видах спорту, вони проводяться на спеціальних ерго-тренажерах, що дозволяє підтримувати фізичну форму навіть в умовах обмеженого доступу до спортивних майданчиків. Ці тренажери надходять від партнерів із США, які

підтримують український дитячо-юнацький спорт [4];

- переведення в режим он-лайн комунікаційних зв'язків між різними учасниками процесу залучення дітей до занять спортом та підготовки спортсменів показав свій позитивний ефект з точки зору економії часу, та інші позитивні якості, але потребує більш детального вивчення та оптимізації з метою максимально ефективного використання;

- використання соціальних мереж та таргетованої реклами допомагає залучати нових вихованців;

- поєднання тренерами роботи з іншими видами педагогічної та науково-педагогічної діяльності, хоча і відволікає частково спортивних тренерів від основної діяльності, але при цьому дозволяє зберегти кадровий потенціал і паралельно відкриває можливості налагодження організаційної взаємодії між різними структурами, які потребують подальшого вивчення.

Висновки: Сучасні дитячо-юнацькі спортивні організації змушені адаптуватися до нових викликів сучасності. Основні організаційно-управлінські новації, що дозволяють вирішити повністю, або частково проблеми, що виникли включають:

- використання інноваційних підходів у підготовці спортсменів та участі в змаганнях [1];

- посилення ролі соціальних мереж у процесі набору дітей та популяризації видів спорту та рухової активності;

- популяризацію онлайн-змагань на ерго-тренажерах у видах спорту де це є можливим.

- пошук альтернативних джерел ресурсного забезпечення, зокрема через співпрацю з міжнародними організаціями [3].

Виявлені проблеми потребують подальшого вивчення та систематизації, а також подальшого пошуку раціональних організаційних шляхів їх вирішення з врахуванням передового зарубіжного досвіду та шляхом пошуку альтернативних незадіяних організаційних можливостей.

Список використаних джерел

1. Бермудес Д. *Інноваційні і цифрові технології у процесі підготовки спортсменів*. Збірник тез науково-практичної конференції, 2022. С. 17. URL: https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/naukovi-konf/zbirnik_tezi_05102022_roku_bermudes_d_0d73e.pdf

2. Міністерство молоді та спорту України. *ТОП закладів фізичної культури і спорту України: підсумки 2024 року*. 2024. URL: <https://mms.gov.ua/news/top-zakladiv-fizychnoi-kultury-i-sportu-ukrainy-pidsumky-2024-roku>

3. Сергієнко К. М. Сучасний стан сфери фізичної культури і спорту в Україні. *Olympicus*: науковий журнал, 2023. №1. URL:

<https://olympicus.pdpu.edu.ua/index.php/olympicus/article/view/7>

4. Національний університет біоресурсів і природокористування України. *Теорія і методика дитячо-юнацького спорту: робоча програма навчальної дисципліни*. Київ: НУБіП, 2023. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u373/rp_23-24_timdyus.pdf

5. Міністерство молоді та спорту України. *Дитячо-юнацький та резервний спорт*. 2023. URL: <https://mms.gov.ua/sport/dityacho-yunackij-ta-rezervnij-sport>

6. Сумський державний університет. *Інноваційні технології в системі підвищення кваліфікації фахівців фізичного виховання і спорту: матеріали міжнародної конференції, 10–11 листопада 2022 р.* Суми: СумДУ, 2022. 171 с. URL: <https://sport.med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9C%D0%9A-2022-final.pdf>

7. Міністерство молоді та спорту України. *Програма «Фізична культура та спорт на 2022–2024 роки»*. 2022. URL: https://zp.gov.ua/upload/content/o_1fmpv29bq10cg17m21r0c1f7fok2a.pdf